

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aroplitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
<i>Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich</i>	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
<i>Xasanova Naimaxon Akmal qizi</i>	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
<i>Jovliyeva Zuhra Chori qizi</i>	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSIALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
<i>Ibragimov Zaxid Taxirovich</i>	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
<i>Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна</i>	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
<i>Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich</i>	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
<i>Oripova Saodat Mirfotix qizi</i>	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
<i>Xolboyeva farangiz xayrulloevna</i>	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
<i>To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna</i>	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
<i>Kalenov K.T.</i>	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
<i>Ergasheva Aziza</i>	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
<i>Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li</i>	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
<i>Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee</i>	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
<i>Sattarov Abdusamat Umirqulovich</i>	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
<i>Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
<i>Hasanov Sh. Sh.</i>	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BRENND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjeyevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLIISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDAGI KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li, Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	

LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI

Utemuratov Sadik Muratovich

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi
Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi
Loyiha boshqaruvi kafedrası 2-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada loyihani amalga oshirish jarayonida loyiha jamoasi a'zolarining vazifalari, roli, funksiyalari va mehnat faoliyati ilmiy-nazariy asosda tahlil qilingan. Shuningdek, loyihani ishlab chiqish jarayonining o'ziga xos jihatlari zamonaviy innovatsion yondashuvlar bilan integratsiya qilingan.

Kalit so'zlar: loyiha, loyiha jamoasi, loyiha guruhi, inson resurslari, loyiha menejeri, loyihani boshqarish.

Abstract. This article analyzes, on a scientific-theoretical basis, the roles, functions, and responsibilities of project team members in the implementation process. In addition, the specific features of project development are integrated with modern innovative approaches.

Key words: project, project team, project group, human resources, project manager, project management.

Аннотация. В данной статье на научно-теоретической основе проанализированы роль, функции и обязанности членов проектной команды в процессе реализации проекта. Также особенности разработки проекта интегрированы с современными инновационными подходами.

Ключевые слова: проект, проектная команда, проектная группа, человеческие ресурсы, проектный менеджер, управление проектами.

KIRISH

Zamonaviy texnologiyalar va ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar tashkilotlar ichidagi ish tuzilmasining o'zgaruvchan konsepsiyasida tobora ko'proq aks etmoqda. Bugungi kunda global tendensiyalar shundayki, tashkilotlar oldida turgan vazifalar aniqlanmagan sharoitda bunday muammolarni hal qilish bitta shaxs yoki axborot tizimining imkoniyatlaridan tashqarida murakkablik kasb etmoqda.

Jamoaviy ish zarurati tufayli nafaqat oddiy ishchi guruh, balki individual maqsadlar umumiy loyiha maqsadi bilan boshqariladigan loyiha jamoasi shakllanish jarayoni yuzaga kelmoqda.

Belgilangan barcha loyiha maqsad va vazifalariga erishish hamda loyihani umuman amalga oshirish uchun muvofiqlashtirilgan va samarali ish juda muhim bo'lib, loyiha jamoasi aynan shu uchun javobgardir. Loyiha jamoasi investitsiya loyahasini samarali amalga oshirishni ta'minlashda asosiy element hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Loyihani boshqarish nazariyasi rus olimlari tomonidan keng o'rganilgan bo'lib, loyihani boshqarish metodologiyasi bo'yicha — V.I. Voropaev, I.I. Mazur, V.D. Shapiro; loyihani boshqarish mexanizmlari bo'yicha — V.N. Burkov, D.A. Novikov, E.V. Kolosova, A.A. Matveev, A.V. Tsvetkov; loyihani taqvim-tarmoq rejalashtirish va boshqarish bo'yicha — V.N. Burkov, I.A. Gorgidze, S.E. Lovetskiy, A.Yu. Zalozhnev, D.A. Novikov; loyiha boshqaruvi axborot tizimlari bo'yicha esa — E.S. Glamazdin, D.A. Novikov, A.V. Tsvetkov va boshqalar tomonidan chuqur o'rganilgan va tadqiq etilgan [1].

Turli adabiy manbalarni tahlil qilish orqali loyiha jamoasining asosiy xususiyatlarini aniqlash mumkin. Bu borada quyidagi jamoa va guruhlarini ajratish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- Loyiha jamoasi tarkibi — loyiha jamoasi mutaxassislarining jamoani yaxlit bir butun sifatida qabul qilish imkonini beruvchi xususiyatlari majmui.
- Loyiha jamoasi tuzilishi — bu xususiyat jamoa a'zolari tomonidan bajariladigan funksiyalar nuqtai nazaridan ko'rib chiqiladi.
- Guruh jarayonlari — bu xususiyat qaror qabul qilish samaradorligi, jamoani rivojlantirish va guruh birdamligi kabi ko'rsatkichlar doirasida ko'rib chiqiladi.

Loyiha jamoasi samaradorligi va samarasizligini ko'rib chiqishda, loyiha jamoasi samaradorligi jamoaning professional faoliyati va jamoa ichidagi tashkiliy hamda psixologik muhit bilan belgilanishini tushunish lozim. Jamoa samaradorligining asosiy ko'rsatkichi — loyihaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishidir.

Loyiha jamoasi ichidagi tashkiliy va psixologik muhit samaradorligi quyidagi mezonlar bilan belgilanadi:

- umumiy maqsadlar va yagona qarash;
- jamoa birdamligi va birligi;
- loyiha guruhi uchun qadriyatlar va missiyaning mavjudligi;
- loyiha jamoasi a'zolarining vakolati va mas'uliyati.

Loyiha jamoasi faoliyatini tashkil etish va boshqarishni ko'rib chiqishda asosiy loyiha boshqaruvi standartlarini tahlil qilish muhim hisoblanadi.

Inson resurslarini boshqarish "loyiha o'zaro ta'sirini boshqarish" sohasining bir qismi hisoblanadi. Loyiha inson resurslarini boshqarish quyidagi asosiy jarayonlarni o'z ichiga oladi: — tashkil etish; — boshqarish; — loyiha jamoasiga rahbarlik qilish [2].

Xalqaro va umumjahon standartlari doirasida loyiha jamoasini boshqarishni ko'rib chiqishda loyiha menejerlarini sertifikatlash talablariga e'tibor qaratish lozim. Ular "A", "B", "C" va "D" toifalarga bo'linadi, bunda eng yuqori daraja "A" — "Loyiha direktori" hisoblanadi. Asosiy mas'uliyat loyiha jamoasini zaruriy tayyorlashdan iborat. "B" toifasidagi menejerlar yoki "Loyiha menejeri" ham ushbu jarayon uchun javobgardir [3].

Loyiha jamoasini boshqarishda standartning 18-bo'limi — "Inson resurslari"ga alohida e'tibor qaratiladi. Unda xodimlarni yollash va tanlash, ularning malakasini oshirish hamda loyihalar uchun o'qitishga alohida urg'u beriladi. Ushbu trening loyiha xodimlarining loyiha boshqaruv tizimi va loyiha sifatini to'liq va yetarli darajada tushunishini ta'minlashi kerak. Xodimlar malakasini tasdiqlovchi hujjatlashtirilgan dalillar talab etiladi. Standart talablariga muvofiq, loyiha menejeri loyiha mutaxassislarini rag'batlantirishga ham alohida e'tibor qaratishi lozim [4].

Xalqaro va umumjahon standartlari loyiha jamoasini boshqarishda loyiha menejerlariga samarali jamoalarni shakllantirish, jamoa ichidagi ijtimoiy-psixologik muhitni rivojlantirish, nizolarni samarali boshqarish va muzokaralarni to'g'ri tashkil etishga e'tibor qaratishni tavsiya etadi [5].

Shunday qilib, yuqorida muhokama qilingan standartlarga muvofiq boshqariladigan loyiha jamoasi tashkilot rivojlanishi uchun eng muhim innovatsion resurs hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJA

"Loyiha jamoasi" atamasi loyihani amalga oshirish davomida tuzilgan, bir-birini to'ldiradigan va kerak bo'lganda almashtiradigan mutaxassislar guruhi sifatida tushunilishi kerak. Ushbu jamoa ma'lum tamoyillarga muvofiq shakllantirilishi kerak. Bular quyidagilardan iborat:

1) Loyihaning o'ziga xos xususiyatlari — bu loyiha jamoasini shakllantirishda, uning tuzilishini (jamoalar rollari, ish majburiyatlari va professional talablar, shuningdek, loyiha bo'yicha ish muddatlari, bosqichlari va turlari) belgilashda asosiy omillardan biridir. Keyinchalik tuzilma rahbariyat tomonidan tasdiqlanadi.

2) Tashkiliy va madaniy muhit — bu muhit, o'z navbatida, tashqi va ichki muhitga bo'linadi. Tashqi muhit loyihani shu nuqtai nazardan o'rab turgan barcha narsalarni o'z ichiga oladi [6]. Loyiha jamoasining ichki muhiti quyidagi xususiyatlarga ega:

- belgilangan loyihani amalga oshirish uchun qabul qilingan qoidalar;
- loyiha jamoasi a'zolari o'rtasida vakolatlarni taqsimlash usullari;
- loyiha jamoasi ichidagi muloqot turlari;
- rollarni taqsimlash v.h.

3) Loyiha jamoasi rahbarining jamoa a'zolari bilan shaxsiy o'zaro munosabat uslubining xususiyatlarida namoyon bo'ladi. Bunga asos sifatida aytish mumkinki, bugungi zamonaviy yetakchilik konsepsiyasidir. Ushbu konsepsiyada yetakchi - boshqalarni o'zlari yetaklay olishlari uchun yetaklay oladigan yetakchi tushunchasini aniqlashtiradi.

Yana bir muhim vazifa - loyiha jamoasining barcha a'zolarining professionalligini oshirish, buni loyiha jamoasi rahbari ta'minlashi kerak. Yetakchilik tashqi nazorat va loyiha jamoasining mustaqilligi o'rtasidagi optimal muvozanatni ta'minlagan holda amalga oshirilishi kerak [7].

1-jadval. Loyiha jamoasini shakllantirishning asosiy yondashuvlari keltirilgan.

Yondashuv nomi	Qisqacha tavsif
Maqsadlarni belgilash	Loyiha jamoasi loyihaning belgilangan maqsadlariga erishish istagi va munosabati shakllanadi.
Shaxslararo	Loyiha jamoasi ichidagi shaxslararo munosabatlarni yaxshilashga e'tibor qarating.
Rol o'ynash yondashuvi	Loyiha jamoasi a'zolari o'rtasida ularning loyihadagi rollari bo'yicha muzokaralar olib borishga e'tibor qarating.
Muammoga yo'naltirilgan yondashuv	Jamoa muammolarini hal qilish tartiblarini izchil ishlab chiqishga qaratilgan.

Loyiha jamoasini shakllantirishning maqsadlari quyidagilardan iborat:

- loyihaning maqsadlari yoki ustuvorliklari to'plamini belgilash yoki o'zgartirish;
- ish usullarini tahlil qilish va taqsimlash;
- normalar, qaror qabul qilish va muloqot usullarini tahlil qilish;
- loyiha jamoasi a'zolari o'rtasida munosabatlarni o'rnatish.

Loyiha jamoasini to'g'ri shakllantirish loyiha boshqaruvi samaradorligini va qaror qabul qilish sifatini yaxshilaydi hamda shu orqali loyiha jamoasining keyingi barcha faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Keyinchalik loyiha jamoasining tashkiliy tuzilmasida o'zgarishlar yuz beradi, undan so'ng jamoa a'zolari o'rtasida mazmunli hamkorlik amalga oshiriladi, bu esa loyiha jamoasi a'zolarining individual lavozimlarida izchillikni shakllantirishga olib keladi.

Loyiha jamoasi tashkilotning eng yaxshi mutaxassislaridan tashkil topgan boshqaruv tuzilmasi ekanligini va uni umumiy amalga oshirish uchun mas'ul bo'lgan loyiha menejeri boshqarishini tushunish lozim.

Shubhasiz, loyiha jamoasini tuzish jarayoniga to'sqinlik qiladigan bir qator muammolarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- loyiha maqsadlarini belgilashda aniqlikning yo'qligi;
- loyiha jamoasi ichida ochiqlik va konstruktiv muloqotning yetarli emasligi;
- loyiha mijozlari bilan konstruktiv bo'lmagan munosabatlar;
- loyihani amalga oshirish uchun resurslarning yetarli emasligi;
- loyiha jamoasi uchun zarur texnik jihozlarning yetishmasligi.

Adabiy manbalar tahlili asosida loyiha jamoasi hayot siklining quyidagi bosqichlari 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval. Adabiy manbalar tahlili asosida loyiha jamoasi hayot siklining quyidagi bosqichlari

Loyiha jamoasi hayot aylanishining bosqichlari	Qisqacha tavsif
Jamoa qurish	Loyiha jamoasi uchun mutaxassislarni yollash va tanlash, guruhni yakuniy shakllantirish, loyiha jamoasiga tayinlash to'g'risidagi buyruq bilan rasmiylashtirish, jamoa a'zolarini tanishtirish va rollarni taqsimlash, loyiha jamoasi uchun aniq loyiha maqsadlarini belgilash, birgalikda ishlash usullarini aniqlashni o'z ichiga oladi
Tetiklashtiruvchi bosqichi (yoki mojaro bosqichi)	Birgalikda ishlashning boshlanishi, loyiha jamoasida hamjihatlikning yo'qligi, raqobat ehtimoli, bu esa jamoa a'zolari o'rtasidagi nizolarga olib keladi
Loyiha guruhining normal ishlash bosqichi	Jamoa a'zolari jamoaviy birdamlikka erishadilar va samarali loyihani amalga oshirish jarayoni boshlanadi.
Qayta tashkil etish bosqichi	Bu jamoa jiddiy muammolarga duch kelganda, masalan, jamoa a'zosini almashtirishda yuz berishi mumkin, bu esa jamoani tetik bosqichiga qaytarishi mumkin.
Tarqatish bosqichi	Ushbu bosqichga kirish loyihaning barcha maqsad va vazifalariga erishilganligi sababli, uning yakunlanish arafasida ekanligini anglatadi. Loyihaning moliyalashtirilishi ham tugashi mumkin.

Jamoani shakllantirishning birinchi bosqichida loyiha menejeri mutaxassislarni, odatda ilgari birga ishlamagan va yaxlit jamoani tashkil etmaydigan mutaxassislarni tanlaydi va ishga oladi. Shuning uchun bu bosqichda yangi yig'ilgan loyiha jamoasi a'zolari bir-biri bilan tanishadilar, umuman loyiha bilan, shuningdek, loyihaning maqsad va vazifalari bilan tanishadilar hamda ularga erishish yo'llarini ishlab chiqadilar.

Tetiklash bosqichi yoki nizo bosqichi hamkorlikdagi ishlarning shakllanishi va jamoaviy birdamlikning rivojlanishining boshlanishi bilan tavsiflanadi. Bu bosqichda ko'pincha loyiha jamoasi mutaxassislari o'rtasida nizolar yuzaga keladi, odatda ularning turli darajadagi tayyorgarligi va shaxsiy tajribasi tufayli, bu esa keyinchalik loyiha jamoasi a'zolari o'rtasida raqobatga olib kelishi mumkin.

Normal faoliyat bosqichida loyiha jamoasi o'zining individual qobiliyatlarini eng yuqori darajada namoyon etadi. Bu bosqich loyiha jamoasi birdamligi va a'zolarining professionalligi oshishi bilan tavsiflanadi. Loyiha menejeri jamoa a'zolari o'rtasida funksiyalarni taqsimlashni nazorat qilishga alohida e'tibor beradi. Bundan tashqari, menejer uchun muhim vazifa ishlab chiqarish muammolarini hal qilish uchun turli, ammo bir-birini to'ldiruvchi ko'nikmalarga ega jamoa mutaxassislarni to'g'ri integratsiya qilishdir.

Qayta tashkil etish bosqichi loyihaning asosiy maqsad va vazifalarida miqdoriy va sifat jihatidan o'zgarishlar yuz berganda sodir bo'ladi. Bu o'zgarishlar, o'z navbatida, loyiha jamoasi ichida ham shunga o'xshash o'zgarishlarga olib keladi. Quyidagi o'zgarishlar amalga oshishi mumkin:

- ko'lam va ish hajmidagi o'zgarishlar;
- loyiha ishtirokchilari tarkibidagi o'zgarishlar;
- loyiha jamoasi a'zolarining almashtirilishi;
- loyiha jamoasiga qo'shimcha mutaxassislarning qo'shilishi;
- loyihada qo'shimcha mutaxassislarning vaqtincha ishtiroki.

Loyiha jamoasida miqdoriy va sifat jihatidan o'zgarishlar yuz berganda, uning menejeri yangi loyiha jamoasi a'zolari uchun ishga qabul qilish jarayonini tez va samarali tashkil etishi kerak.

Tarqatish bosqichi alohida bosqichlarning yoki umuman loyihaning yakunlanishi bilan tavsiflanadi. Bu bosqichda alohida loyiha bosqichlarini yakunlagan loyiha bo'linmalari tarqatib yuboriladi yoki butun jamoa loyiha tugallangandan so'ng tugatiladi. Ko'pgina hollarda, loyiha tugagandan so'ng jamoa a'zolari o'z bo'linmalaridagi funksional vazifalariga qaytadilar. Biroq, loyihaga asoslangan boshqaruv tuzilmasiga ega kompaniyalarda loyiha jamoasi a'zolari loyiha tugagandan so'ng yangi ish topishlariga to'g'ri kelishi mumkin.

Shuning uchun loyiha menejeri o'z jamoasining faoliyatiga, ayniqsa so'nggi bosqichlarda, alohida e'tibor qaratishi kerak. Agar tashkilotda yangi loyihalar bo'lmasa, menejer tavsiyanomalar va professional tavsiyalar berish orqali jamoa a'zolarining keyingi ishga joylashishiga ko'maklashishi tavsiya etiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Doimiy ravishda o'zgarib turadigan ishlab chiqarish va biznes texnologiyalari, uzoq muddatli va qisqa muddatli maqsadlarga erishish hamda raqobatbardoshlikni oshirish zarurati tashkilotlardan loyihalarni boshqarish metodologiyasini qo'llashni talab qiladi, uning asosiy tamoyillaridan biri jamoaviy ishni tashkil etishdir. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, a'zolarining birgalikdagi bilimlari va sa'y-harakatlaridan sinergetik ta'simi amalga oshiradigan hamda faoliyatini samarali tashkil etadigan loyiha boshqaruvi guruhini yaratish ko'plab yuqori lavozimli menejerlar uchun murakkab muammolarni keltirib chiqaradi.

Ushbu maqolaning asosiy natijasi loyihalarni boshqarish guruhlarini shakllantirish va samarali boshqarish usullarini ishlab chiqish hamda amalga oshirish imkonini beruvchi loyiha nazariyasi va optimallashtirish modellarini ishlab chiqishdan iborat bo'lib, bu jarayon ularning a'zolari vakolatlarini hisobga olgan holda amalga oshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Калинина Н.Ю. Методы и модели формирования и функционирования команд управления проектами. — Диссертация (кандидат технических наук, ВАК РФ 05.13.10). — Москва, 2009.
2. Project Management Job Growth and Talent Gap Report 2017–2027 // PMI (Project Management Institute) [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.pmi.org/learning/careers/job-growth> (дата обращения: 15.10.2020).
3. Требования IPMA к компетентности профессионалов в управлении проектами, программами и портфелями. 4-я версия (стандарт IPMA). (дата обращения: 27.11.2020).
4. ИСО 9004-1-94. Управление качеством и элементы системы качества. Часть 1. Руководящие указания [Электронный ресурс]. — URL: <http://www.gosthelp.ru/text/ISO9004194Upravlenieka> che.html (дата обращения: 15.10.2020).
5. Organizational Project Management Maturity Model (OPM3®), третье издание [Электронный ресурс]. — URL: <https://pmppractice.ru/knowledgebase/normative/projectstandarts/opm3/> (дата обращения: 22.11.2020).
6. Архипова Н.И., Кубышкин В.А., Поморцева И.М. Проектные решения в кадровом менеджменте: учебное пособие. — Москва: РГГУ, 2016. — 201 с.
7. Абаев А.Л., Маслевич Т.П., Минаева Н.Л. Исследование особенностей должностного лидерства в командной работе: портрет современного руководителя проекта // Вестник РГГУ. Серия «Экономика. Управление. Право». — 2019. — №1. — С. 19–29.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
